

ZAKAJ MLADI POTREBUJEJO ŽIVLJENJSKE STRATEGIJE?

Nomi Hrast,
II. gimnazija Maribor

Povzetek: Mnogo mladih je danes visoko izobraženih, a brezposelnih, predvsem diplomanti iz družboslovnih smeri. Pogosto si zaposlitve ne znajo ustvariti sami. V času šolanja pridobijo veliko teoretičnega znanja, praktičnega pa ne, zato so v praksi premalo kompetentni. Mladi sami sebe tudi premalo poznajo. Tako mnogi ne znajo ugotoviti, kaj je njihovo življenjsko poslanstvo, cilj in kako bi tega sploh odkrili. To je bil povod, da naredim inovacijski predlog za razpis Mladi za napredek Maribora, nov predmet v programu splošne gimnazije pod mentorstvom Simone Šarotar Žižek in Maje Nemšak. Preučila sem različno literaturo in druge vire ter odkrivala možnosti za nastanek tega novega predmeta v gimnazijskih programih srednjih šol, ki bi mladim pomagal odkriti njihovo življenjsko poslanstvo, vizijo, cilje in pripraviti strategije za življenje na tem področju. Pripravila sem učni načrt tega predmeta in uporabnost zamisli preverila z anketiranjem gimnazijcev II. gimnazije v Mariboru, intervjuvala sem tudi nekaj strokovnjakov s tega področja in podjetnikov. Kratka raziskava je pokazala, da je mladim zelo pomembno, kakšna bo njihova prihodnost. Mnenja o že odločeni prihodnosti so bila deljena, večina je bila mnenja, da kariernega izobraževanja primanjkuje, predvsem pa se jih je velika večina strinjalo, da je velika večina vsebin, predstavljenih v učnem načrtu, pomembnih za vsakega gimnazijca, da jih osvoji v svojem srednješolskem izobraževanju.

Ključne besede: izobraževanje, mladi, poklic, brezposelnost, zaposljivost mladih

WHY DO YOUNG PEOPLE NEED LIFE STRATEGIES?

Abstract: Many young people today are highly educated but unemployed; most of them are graduates from the social sciences. Often they do not know how to create a job for them. During the school-time they gain a lot of theoretical knowledge, but lack practical knowledge; so in practice they are not competent enough. Young people also do not know themselves very well. So many do not know how to figure out what their life's mission, goal is and how to detect it at all. This was the reason to do innovative proposal to call Youth for progress of Maribor, the new subject in the secondary school (gymnasium) under the mentoring of Simona Šarotar Žižek and Maja Nemšak. I examined various literature and other sources, and discovered the potential for this new course in the common programmes in gymnasium secondary schools to help young people discover their life's mission, vision, goals and strategies to prepare for life in this area. I prepared the syllabus of this course and the usefulness of the ideas was verified by interviewing gymnasium pupils of the IInd Gymnasium in Maribor; I also interviewed some experts in this field and entrepreneurs. A brief survey found that for young people it is very important, what their future will be. Opinions on their already determined future were divided; the majority were of the opinion that career education is scarce. Especially, a vast majority of them agreed that the vast majority of the content presented in the curriculum is relevant to each high school students to learn during their secondary education.

Keywords: education, youth, profession, unemployment, employability of young people

1. Uvod

“Na kratko pa mislim, da nas starejši preveč forsirajo. Ko recimo govorijo, nas postavljajo v ospredje, o nas govorijo s ponosom, »mi imamo mladino«, v bistvu pa nam tega ne omogočajo in ne dajo tistega, kar mladi v resnici potrebujemo. V šoli nam recimo polnijo glave z 'brezveznimi' stvarmi, namesto, da bi nas pripravili za življenje. Niti nam ne dajejo občutka, da bi mladi lahko v življenju obstali. Po eni strani nam dovoljujejo, da živimo pri starših..., po drugi strani pa nam ne dovolijo, da bi imeli svoje življenje. Po drugi strani pa tudi starejše silijo, da delajo do 65. leta, čeprav tega fizično in psihično več ne zmorejo, hkrati pa za mlade ni dela. Potem pa še sprašujejo, zakaj mladi nimajo dela, zakaj se ne osamosvojijo in zakaj nimajo svojih otrok in družin. Kdo pa si lahko privošči svojo družino od mladih danes?» (Lavrič, M. idr., 2010: 499).

Veliko je bilo povodov za razmišljanje o kariernem izobraževanju. Sama kot gimnazijka sem bila mnenja, da je to nekaj, kar je samoumevno, da mladi imamo in nam je ponujeno vsaj v času srednješolskega izobraževanja. Ob raziskovanju sem ugotavljala, da je karierno in poklicno izobraževanje v srednješolskem izobraževanju zelo malo prisotno. Mladim je danih toliko priložnosti, toliko pozornosti in žrtvovanja učiteljev, staršev in profesorjev, a tako osnovnega in nujnega znanja, kot je to, ne prejmemo. Zato sem se odločila, da poskusim narediti spremembo, tudi če ta obstane le na papirju. Ta predlog sem pripravila pod mentorstvom Simone Šarotar Žižek in Maje Nemšak. Za njuno podporo in vodenje se jima iskreno zahvaljujem.

2. Mladi

Mladi sodijo v eno najbolj ranljivih družbenih skupin, predvsem zato jim je potrebno nameniti veliko pozornosti in ciljno oblikovati in usmerjati njihove kariere. Veliko definicij govori o mladosti kot obdobju prehoda med otroštvom in odraslostjo. V modernih družbah sta se izoblikovali predvsem dve merili za prehode v odraslost:

- Stalna zaposlitev,
- Osamosvojitve od izvorne družine in oblikovanje svoje družinske skupnosti.

V zadnjih nekaj desetletjih so prehod v odraslost in merila odraslosti postala veliko bolj nejasna in ne natančno opredeljena (razen pravno določene meje odraslosti). Velikokrat je mejnik pri prehajanju v odraslost prav zaposlitev; ker pa je v današnjem času zaposlitev težko najti, se tudi posledično ta mejnik prestavlja na vedno starejša leta.

Skozi čas so se pojmovanja kariere spreminjala, pojem kariere je postajal vedno širši in se ni navezoval le na poklic, katerega posamezniki opravljajo. Poudarek je, da je to dinamičen element človekovega življenja. Ideal popolne kariere je včasih zajemal: ženo oz. moža, otroka, hišo, avto in psa (morda tudi mačko). Danes ideal popolne kariere ne velja več. Mladi si seveda želijo denar in uspeh, vendar se vedno več mladih zaveda, da to ni vedno mogoče. Vedo, da bodo za svojo srečo morali poskrbeti sami, da bo treba garati, da bodo srečni. Uživati so začeli v majhnih stvareh in lepih pozornostih, iščejo nove poti in nove ideale. Veliko mladih se zaveda, da nas navkljub našim željam po lepem in ustaljenem življenju čaka še veliko vzponov in padcev v procesu ustvarjanja naših »kariere«.

3. Karierna orientacija

Ob kratkem pregledu učnih načrtov srednješolskega izobraževanja lahko ugotovimo, da v njih ni veliko karierne orientacije, ali je sploh ni. Po pregledu analize kariernega izobraževanja v učnih načrtih za gimnazije sem ugotovila, da pri večini predmetov ni kariernega izobraževanja nasploh, kjer pa je, pa ni pravzaprav definirano oziroma je govor le o spoznavanju poklicev na posamezno temo. Dejstvo je, da je v srednješolskem izobraževanju premalo kariernega izobraževanja, predvsem v splošnih gimnazijskih programih, saj je ravno tam zelo pomembno, da na koncu mladi vedo, kaj jih veseli in kaj bi radi počeli v življenju (gimnazijcem sicer zagotavlja poklicno orientacija šolska svetovalna služba; gre za učni načrt za svetovalno delo, vendar menim, da je to za načrtovanje njihove kariere premalo).

Pri oblikovanju karierne izobrazbe se lahko konkretno sklicujemo na 29. člen konvencije o otrokovih pravicah, ki opredeljuje, da naj bi v izobraževalne programe bili vgrajeni popoln razvoj otrokove nadarjenosti in sposobnosti, krepitev spoštovanja človekovih pravic, kulturne identitete, jezika, nacionalnih vrednot države, različnosti kultur, naravnega okolja ter vzgoja otrok v duhu razumevanja, miru in strpnosti. (povzeto po Črnak Meglič, 2005, 125) Obstoječa znanja, ki jih trenutno pridobivamo v srednji šoli, zlasti v gimnazijah, nudijo mladim premalo možnosti samorefleksije in razvoja.

Zelo pomembno je, da srednješolski program zagotovi primerno teorijo in prakso na področju kariernega načrtovanja mladih. Zato bi srednje šole morale pri kariernem odločanju mladine poskrbeti, da mladi dobijo ustrezno teoretično znanje o sebi – da spoznajo svoje prednosti in slabosti, da pregledajo, kakšne so možnosti zaposlitve na slovenskem trgu zanje (morda tudi v tujini), in da potem to preizkusijo v praksi. Mladi se pravzaprav bojijo odraslosti oziroma prihodnosti in kaj jim bo ta prinesla. Vendar se je bojijo predvsem zato, ker ne vedo, kam jih bo odraslost pripeljala. Mar bodo brezposelni, bodo živeli na cesti? Ali bodo uspešni? Vse je odvisno od situacije na trgu dela, socialne in gospodarske situacije v družbi in od njih samih. Ne trdim, da mladi niso sposobni imeti vsega, kar potrebujejo, in si najti službe, menim le, da so za mlade nastali zelo veliki problemi, saj tudi družba mladim ne omogoča tega, kar potrebujejo. Za družbo smo pa odgovorni vsi, tako mladi kot starejši. Najverjetneje so njihove sanje, da se osamosvojijo in se odselijo, vendar kaj, ko nimajo dovolj znanja in praktičnih izkušenj, da si poiščejo službo in vzdržujejo svoje gospodinjstvo. Prav zato je pomembno, da mladim zagotovimo vse možnosti, da se osamosvojijo in jih tudi spodbujamo, da je to dobra poteza.

Družbena odgovornost med mladimi je izjemno pomembna v tem času. Mlade je treba naučiti odgovornosti, najprej seveda do sebe, potem pa do družbe, v kateri sobivajo. Mladi vemo, da smo za svojo prihodnost odgovorni sami. Veliko mladih je dandanes že obupalo in nima motivacije za zagotavljanje lastne »svetle« prihodnosti. Seveda tako mladi ne moremo delovati. Vsak človek potrebuje za dobro delovanje in učinkovitost motivacijo in samozaupanje. Če to povežemo s poklicno orientacijo, vidimo, da mladi potrebujejo veselje do poklica, ki ga opravljajo. Če ga bodo opravljali z veseljem, bo tudi opravljen boljše in bodo takšni delavci koristili tako sebi kot družbi. Prav tako pa potrebujejo motivacijo, ki jim je pesimistično mišljenje današnje družbe ne zagotavlja.

4. Učni načrt za splošne gimnazije o karierni orientaciji in podjetništvu

Izhodišča za moj predlog so bila:

- Mladi ne vedo, kaj bi počeli v življenju, gredo kar nekaj študirat, samo, da bi bili izučeni, potem pa ne vedo, kako to vnovčiti.
- Mladim manjka podjetnosti, odkritja lastnega poslanstva, vizije za življenje, ni prave pomoči na tem področju, so prepuščeni sami sebi glede teh vprašanj.
- Mladi ne vedo, kako se v službi ali v življenju obnašati podjetno.

Da sem lahko preverila sprejemljivost učnega načrta, oziroma koncepta novega predmeta pri mladih in strokovnjakih, podjetnikih in kariernih svetovalcih, sem opravila anketo med dijaki II. gimnazije Maribor (N=822, v celoti odgovorjenih anket je bilo 232) in z intervjuji s podjetniki, strokovnjaki in kariernimi svetovalci. Pri zasnovi učne načrta sem se zgledovala po drugih predmetih, kot so npr. sociologija (Popit, 2008) in ekonomija (Golob, 2008) za gimnazije.

Predmet združuje znanja ekonomije in sociologije, delno tudi psihologije. Predmet bo potekal v 3. in 4. letniku gimnazije, vsako leto v obsegu 70-tilih ur. V 3. letniku bodo dijaki spoznavali predvsem teoretska izhodišča, v 4. pa pridobivali praktične izkušnje s strokovnjaki iz prakse in podjetniki.

Cilji predmeta so:

- razumeti samega sebe, svoje zmožnosti in sposobnosti,
- razumeti razliko med brezposelnostjo in zaposlitvijo,
- spoznavanje lastnih želja in načrtovanje uresničitve le-teh,
- spoznati podjetniško okolje in trg dela,
- pridobiti podporo za nadaljnjo poklicno in karierno orientacijo,
- pripraviti življenjepis in prošnjo za zaposlitev,
- s timskim delom pripraviti poslovni načrt za podjetje, projekt ali nevladno organizacijo,
- spoznati prakso podjetnikov in nevladnikov ter uslužbencev v javni upravi,
- proučiti problematiko prilagodljivosti in negotovosti zaposlitve,
- raziskati odnos med delom in prostim časom, analizirati spreminjanje pomena prostega časa ter njegov obseg in način izrabe za različne družbene skupine,
- razumeti pomen in spreminjanje organizacij v sodobnih družbah ter njihov vpliv na družbo in življenje posameznic in posameznikov,

- razumeti in oceniti spremembe v načinih delovanja in odnosih (avtoritete in nadzor) v sodobnih organizacijah.

5. Inovacijski predlog

UČNI NAČRT ZA IZVAJANJE PREDMETA V SREDNJIH ŠOLAH (GIMNAZIJAH) ZA 3. IN 4. LETNIK

PROGRAM	Splošna gimnazija, Klasična gimnazija, Strokovne in poklicne šole, Ekonomska gimnazija, Tehniška gimnazija	☒ gimnazijski program
PREDMET	Poslovne in življenjske strategije	Obseg: 2x 70 ur Letnik: Tretji in četrti Študijsko leto: 2015/16 Vrsta predmeta: ☒ obvezni ☐ izbirni Oblika študija: ☒ redni

Nosilec predmeta	Pedagoški delavec z najmanj univerzitetno izobrazbo s področja ekonomije ali sociologije
Soizvajalec predmeta/asistent	Učitelj s področja ekonomije ali sociologije (ravno obratno od nosilca, da se dopolnjujeta)
Predvideni gostujoči predavatelji (iz podjetij, tujine)	Podjetniki, mladi, sociologi, predstavniki ustanov (Zavod za zaposlovanje, Zavod za šolstvo, center za socialno delo, davčni urad in podobno)

PREGLED IZVAJANJA PO LETNIKI – GLAVNE VSEBINE IN CILJI IZVAJANJA PREDMETA PO LETNIKI	
GLAVNE VSEBINE <i>(glavne vsebine, ki jih mora dijak osvojiti v posameznem letniku)</i>	CILJI IN ŠTUDIJSKI REZULTATI <i>(kaj bodo dijaki znali v posameznem letniku)</i>
Tretji letnik:	
Spoznavanje <ul style="list-style-type: none"> • Igre spoznavanja • Priprava power point predstavitve (ppt) o sebi 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki se spoznajo med seboj na drugačen način, kot so se prej poznali, spoznajo svoje strahove, pričakovanja itd. • Naučijo se predstaviti s kratkim ppt in javno nastopati <i>Naloga: kratek ppt o sebi in predstavitev le-tega (individualno delo)</i>
Karierno izobraževanje <ul style="list-style-type: none"> • Mladi rešujejo karierni vprašalnik • Ugotovijo, kakšne so njihove kompetence, sposobnosti in želje • Preko strokovnjakov dobijo znanja, kako predstaviti svoje prednosti, kako na tak način izstopati iz množice, gostujoče predavanje • Osnove javnega nastopanja, • Priprava ppt o temi, ki dijakinjo/dijaka najbolj zanima 	<ul style="list-style-type: none"> • Rešijo karierni vprašalnik, pri katerem odkrijejo svoje prednosti in slabosti, razčlenijo svoje cilje za prihodnost itd. • Strokovnjaki jim predavajo, kako lahko izpostavijo svoje prednosti v življenju, kako lahko izstopajo iz množice, in to, da to ni slaba stvar • Na podlagi vprašalnika pripravijo kratko predstavitev svojih prednosti • Spoznajo osnove javnega nastopanja, kjer izvedejo profesorji z njimi kratke delavnice nastopanja, kjer predstavijo svoje prednosti pred celotnim razredom <i>Naloga: Pripraviti kratek javni nastop na izbrano temo (individualno delo)- Raziščejo temo, ki jih najbolj zanima in pripravijo kratek ppt o tem</i>
Položaj mladih <ul style="list-style-type: none"> • Opredelitev mladosti • Podaljševanje mladosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijakom se predstavi njihov današnji položaj v družbi, kakšne so statistike • Spoznajo, kaj pomeni mladost, iz teoretičnega pojma

<ul style="list-style-type: none"> • Težave s prehodom v odraslost 	<ul style="list-style-type: none"> • Vidijo skozi oči profesorjev, podjetnikov in strokovnjakov, kakšne so težave mladih z osamosvojitvijo danes in kakšne težave so bile z osamosvojitvijo v preteklosti, znajo primerjati oboje
<p>Trg dela, gospodarstvo, negospodarstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mladi spoznavajo področje gospodarstva in negospodarstva, trende v Sloveniji in v svetu v zvezi s tem, • Zaposlitvene možnosti/težave mladih • Prostovoljstvo 	<ul style="list-style-type: none"> • spoznajo sodobne trende na področju brezposelnosti in zaposlovanja mladih, gospodarstva • dijaki spoznajo, kakšen je trenutni položaj mladih v Sloveniji glede brezposelnosti in zaposlovanja • ugotavljajo, zakaj je takšen položaj, in iščejo rešitve, kaj bi lahko spremenili • spoznajo pomen prostovoljstva v današnjem času • spoznajo prednosti, ki jih prostovoljstvo prinaša <p><i>Naloga: pripravijo študijo primera na temo prostovoljstva (skupinsko delo)</i></p>
<p>Življenjepis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spoznavanje pomembnosti življenjepisa • Dijaki vedo, kako se napiše življenjepis • Pisanje življenjepisa • Dijaki znajo poiskati pomoč pri pisanju življenjepisa 	<ul style="list-style-type: none"> • Spoznajo, kje jim bo življenjepis koristil • Napišejo svoj življenjepis po pravilih, ki se jih bodo naučili pred tem • Pri pisanju življenjepisa vedo, kam se obrniti po pomoč <p><i>Naloga: priprava lastnega življenjepisa v slovenskem in enem tujem jeziku (individualno delo)</i></p>
<p>Zaposlitev</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ogléd trenutnega stanja iskanja zaposlitve • Prepoznati, kje najlažje najdemo zaposlitev • Pomen mreženja za pridobitev zaposlitve ali podjetno delovanje • Družabna omrežja za ustvarjanje poslovnih možnosti (LinkedIn itd.) • Nove oblike dela in povezovanja (co-working itd.) • Spletni iskalniki za delo • Naredijo si svoj plan iskanja zaposlitve (kje, kdaj, kdo, uporabijo življenjepis) • Iščejo poskusno zaposlitev na trgu s pomočjo strokovnjakov (za opravljanje prakse v 4. letniku) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ogledajo si statistike zaposlitvenih možnosti v Sloveniji • Prepoznajo težave v zaposlovanju • S pomočjo prepoznajo, kje je najlažje najti zaposlitev • Pridobijo znanja o tem, kje najti primerne informacijske in druge vire za zagotavljanje mreženja in podpornega okolja za zaposlitev, podjetništvo, nevladništvo <p><i>Naloga: predstaviti en vir podpornega okolja za podjetništvo</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Predstavijo se jim razna družbena omrežja, kjer lahko ustvarijo in poiščejo poslovne možnosti, spoznajo uporabo le-teh • Spoznajo in vedo, kako delujejo in kje delujejo nove oblike povezovanja in dela • Skupaj pregledajo spletne iskalnike za delo <p><i>Naloga: Poskusno oblikujejo LinkedIn profil za izbrani projekt (skupinsko delo) ali naročnika iz gospodarstva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Z uporabo svojih rezultatov pri vprašalniku in življenjepisnu poskusijo na trgu najti zaposlitev • Zaposlitev iščejo s pomočjo strokovnjakov in profesorjev, ki jim svetujejo in pomagajo, na koga se obrniti itd. <p><i>Naloga: Pridobitev podjetja ali druge organizacije, kjer lahko posameznik poskusno opravlja prakso v 4. letniku</i></p>
<p>Reševanje problemov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Naučijo se kreativnega razmišljanja in pristopa k reševanju problemov • Delavnice kreativnega razmišljanja • Reševanje danega problema na temo zaposlitve, kjer uporabijo novo naučene veščine 	<ul style="list-style-type: none"> • Na predavanjih kreativnega razmišljanja spoznajo metode de Bonovega kreativnega razmišljanja • Izvedejo nekaj delavnic, kjer se naučijo nekaj osnovnih pristopov k reševanju problemov <p><i>Naloga: Iskanje zaposlitve predstaviti z metodo 6 klobukov (individualno delo)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • V skupinah dijaki izberejo določen podjetniški problem, na katerega morajo s pomočjo dobljenih znanj iz celega leta najti rešitev (problem se tiče zaposlovanja) <p><i>Naloga: Reševanje podjetniškega problema z uporabo kreativnih metod razmišljanja (skupinsko delo)</i></p>
<p>Četrty letnik:</p>	

<p>Spoznavanje trga dela in gospodarstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Statistični podatki • Gospodarski trendi 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki prepoznajo osnovne gospodarske trende in stanje na trgu dela • Seznanjeni so z aktualnimi statističnimi podatki o stanju gospodarstva in brezposelnosti v regiji ter širše v svetu
<p>Družbena odgovornost podjetij</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj je družbena odgovornost • Kako jo podjetja lahko uresničujejo • Sodobni trendi na področju družbene odgovornosti • Slovenske in mednarodne organizacije s področja družbene odgovornosti podjetij 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki spoznajo, zakaj je družbena odgovornost nujna, kako smo soodvisni in katera podjetja v Sloveniji in tujini se zavzemajo za družbeno odgovornost • Spoznajo organizacije v Sloveniji in tujini, ki povezujejo podjetja na področju družbene odgovornosti • Spoznajo študije primerov družbeno odgovornih podjetij <p><i>Naloga: s skupinskim delom dijaki poiščejo nagrajene dobre prakse slovenskih in/ali tujih družbeno odgovornih podjetij in jih predstavijo v obliki študije primera</i></p>
<p>Poslovno načrtovanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaj je poslovni načrt, kaj vsebuje in kako ga pripravimo 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki spoznajo osnovne sestavine poslovnega načrta in ga poskusijo tudi sami pripraviti <p><i>Naloga: Priprava poslovnega načrta za skupno podjetje, organizacijo (skupinsko delo)</i></p>
<p>Viri financiranja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kje pridobiti vire financiranja za lastno podjetje • Koliko stanem delodajalca? 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki spoznajo, koliko stanejo delodajalcem, če so pri njem zaposleni, in kje lahko kot podjetniki pridobijo vire financiranja za svoje delo <p><i>Naloga: Viri financiranja za našo projektno idejo (kot del poslovnega načrta dijaki pripravijo posebno poglavje s skupinskim delom na temo financiranja)</i></p>
<p>Podporno okolje za razvoj podjetništva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podporno okolje za razvoj podjetništva • Podjetniško mreženje in sodelovanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki spoznajo podporno okolje za razvoj podjetništva (svetovalni podjetniški centri) in pomen podjetniškega povezovanja, sodelovanja <p><i>Naloga: Dijak najde vsaj eno organizacijo iz podpornega okolja za razvoj podjetništva in jo na kratko predstavi (individualno delo)</i></p>
<p>Spoznavanje podjetniške prakse</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vabljeni predavanja različnih podjetnikov in predstavitev njihovih življenjskih in podjetniških, nevladniških izkušenj 	<ul style="list-style-type: none"> • Dijaki preko predavanj različnih vabljenih predavateljev spoznajo, kakšno je življenje podjetnikov, nevladnikov <p><i>Naloga: Priprava eseja na temo izbranega podjetnika ali priprava študije primera izbranega podjetja (individualno delo)</i></p>
<p>Opravljanje nekajdnevne prakse pri izbranem podjetju</p> <ul style="list-style-type: none"> • dogovor s podjetjem za opravljanje poskusne, prostovoljske prakse 	<ul style="list-style-type: none"> • Posameznik poišče podjetje ali nevladno organizacijo, pri kateri lahko opravi nekajdnevno prostovoljsko prakso. <p><i>Naloga: Dijakinja/dijak pripravi poročilo o opravljeni poskusni prostovoljski praksi (individualno delo)</i></p>

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA*	
Tretji letnik:	Naloge za preverjanje in ocenjevanje znanja
Spoznavanje	<i>Naloga: kratek ppt o sebi in predstavitev le-tega (individualno delo)</i>
Karierno izobraževanje	<i>Naloga: Rešitev vprašalnika o sebi in lastnih kariernih načrtih (individualno delo) Naloga: Pripraviti kratek javni nastop na izbrano temo (individualno delo). Raziščejo temo, ki jih najbolj zanima, in pripravijo kratek ppt o tem</i>
Položaj mladih	<i>Ni naloge.</i>
Trg dela, gospodarstvo, negospodarstvo	<i>Naloga: pripravijo študijo primera na temo prostovoljstva (skupinsko delo)</i>
Življenjepis	<i>Naloga: priprava lastnega življenjepisa v slovenskem in enem tujem jeziku (individualno delo)</i>
Zaposlitev	<i>Naloga: predstaviti en vir podpornega okolja za podjetništvo Naloga: Poskusno oblikujejo LinkedIn profil za izbrani projekt (skupinsko delo) ali naročnika iz gospodarstva Naloga: Pridobitev podjetja ali druge organizacije, kjer lahko posameznik poskusno opravlja prakso v 4. letniku</i>
Reševanje problemov	<i>Naloga: Iskanje zaposlitve predstaviti z metodo 6 klobukov (individualno delo) Naloga: Reševanje podjetniškega problema z uporabo kreativnih metod razmišljanja (skupinsko delo)</i>
Četrty letnik:	
Spoznavanje trga dela in gospodarstva	<i>Ni naloge.</i>
Družbena odgovornost podjetij	<i>Naloga: s skupinskim delom dijaki poiščejo nagrajene dobre prakse slovenskih in/ali tujih družbeno odgovornih podjetij in jih predstavijo v obliki študije primera</i>
Poslovno načrtovanje	<i>Naloga: Priprava poslovnega načrta za skupno podjetje, organizacijo (skupinsko delo)</i>
Viri financiranja	<i>Naloga: Viri financiranja za našo projektno idejo (kot del poslovnega načrta dijaki pripravijo posebno poglavje s skupinskim delom na temo financiranja)</i>
Podporno okolje za razvoj podjetništva	<i>Naloga: Dijak najde vsaj eno organizacijo iz podpornega okolja za razvoj podjetništva in jo na kratko predstavi (individualno delo)</i>
Spoznavanje podjetniške prakse	<i>Naloga: Priprava eseja na temo izbranega podjetnika ali priprava študije primera izbranega podjetja (individualno delo)</i>
Opravljanje nekajdnevne prakse pri izbranem podjetju	<i>Naloga: Dijakinja/dijak pripravi poročilo o opravljeni poskusni prostovoljski praksi (individualno delo)</i>

*Opomba: Učiteljica/učitelj določita naloge, ki se ocenjujejo. Predlagamo, da se zagotovo ocenjujejo življenjepis dijakinje/dijaka, poslovni načrt in študije primerov.

OPREDELITEV KOMPETENC PREDMETA	METODE PEDAGOŠKEGA DELA
<p>Dijaki pridobijo pri izvajanju tega predmeta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dijaki spoznajo svoje prednosti in slabosti, potrebne za načrtovanje lastne kariere, in jo poskusijo načrtovati Naučijo se svoje prednosti izpostaviti s pripravo življenjepisa in prošnje za zaposlitev Spoznajo razmere in položaj mladih v Sloveniji Spoznajo razmere in položaj gospodarstva v Sloveniji in v svetu Spoznajo način podjetniškega življenja in dela Poskusno poiščejo zaposlitev in spoznajo razne možnosti iskanja zaposlitve in ustvarjanja poslovnih možnosti Naučijo se razmišljati kreativno, delati nove povezave in kreativno reševati probleme Timsko pripravijo poslovni načrt za projekt ali podjetje, nevladno organizacijo Pripravijo svoj življenjepis in druge naloge 	<p>Predavanja Sodelovalno (timsko) delo Individualno delo</p>

ŠTUDIJSKA LITERATURA	
Obvezna literatura:	Oblika
Ash Maurya: Delaj vitko: Od načrta A do načrta, ki deluje, e- knjiga, brezplačen dostop na: http://delajvitko.si/prenos/ , 31.1.2015, 20:13	☒ elektronska ☐ tiskana
<p>Različni spletni viri:</p> <ul style="list-style-type: none"> http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/poslovni-naclrt, 1.2.2015, 20:00 http://www.ess.gov.si/files/4337/kariera_se_ustvari_ne_zgodi.pdf, 1.2.2015, 20:05 Koncept vključevanja ključne kvalifikacije načrtovanje in vodenje kariere v izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja, Center Republike Slovenije za poklicno izobraževanje in Zavod Republike Slovenije za šolstvo, dostopno na: http://www.cpi.si/files/cpi/userfiles/Strokovna%20podro%C6%92ja/nacrtovanje_vodenje_kariere.doc, 1.2.2015, 20:20 	☒ elektronska ☐ tiskana
Cepin, Matej (2007): S strateškim načrtovanjem do uspešnega vodenja NVO. Ljubljana : CNVOS - Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij.	☒ elektronska ☐ tiskana
<p>Gradivo, ki ga pripravi nosilec predmeta (naslov, zajete vsebine): Dodatni ppt glede na potek predavanj, ppt gostujočih predavateljev Obrazci za konkretne naloge dijakov in dijakinj:</p> <ul style="list-style-type: none"> Moj karierni načrt (individualno delo) Poslovni načrt (skupinsko delo) 	

6. Preverjanje smiselnosti novega učnega načrta za srednješolce

5.4 Metodologija dela

V okviru inovacijskega predloga sem izdelala učni načrt za predmet Poslovne in življenjske strategije. Kot prilogo učnemu načrtu sem pripravila še nekaj didaktičnih prilog, ki jih bodo profesorji, ki bodo predmet izvajali, lahko prilagodili uram. Zaradi želje, da bi zasnovo predmeta preverila pri ključni ciljni skupini - gimnazijcih, sem izvedla anketo med dijaki 1., 2., 3. in 4. letnika II. gimnazije Maribor ter naredila intervjuje s

strokovnjaki, svetovalci in podjetniki. Želela sem pridobiti odgovore in poglede na inovacijski predlog z obeh strani. Zanimalo me je, kaj menijo, kaj mladim danes manjka v izobraževanju, in kaj menijo o možni vpeljavi novega predmeta kariernega izobraževanja za srednješolce (gimnazijce) v učni proces gimnazij.

Raziskovanje je zajemalo:

- preučevanje literature na temo mladih in njihove kariere,
- preučevanje učnih načrtov za predmete v splošni gimnaziji,
- sestavo novega učnega načrta,
- sestavo didaktičnih prilog k učnemu načrtu,
- pripravo ankete,
- zbiranje podatkov s pomočjo ankete,
- analizo podatkov, pridobljenih s pomočjo ankete,
- intervjuje s strokovnjaki in podjetniki,
- analizo intervjujev,
- sintezo raziskovalnih rezultatov in predstavitev ugotovitev.

6.2 Raziskovalni vzorec anketiranja

Spletna anketa je bila izvedena na vzorcu 822 dijakov in dijakinj, ki se šolajo v programu splošne gimnazije. V raziskovalni vzorec so bili vključeni dijaki 1., 2., 3. in 4. letnika. Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz sedmih vprašanj, ki jih najdete v prilogi 2. V celoti je anketo izpolnilo 232 dijakinj/dijakov gimnazije od 822-tih. V analizo so bile vključene le ankete, ki so bile v celoti odgovorjene, ostale smo zanemarili.

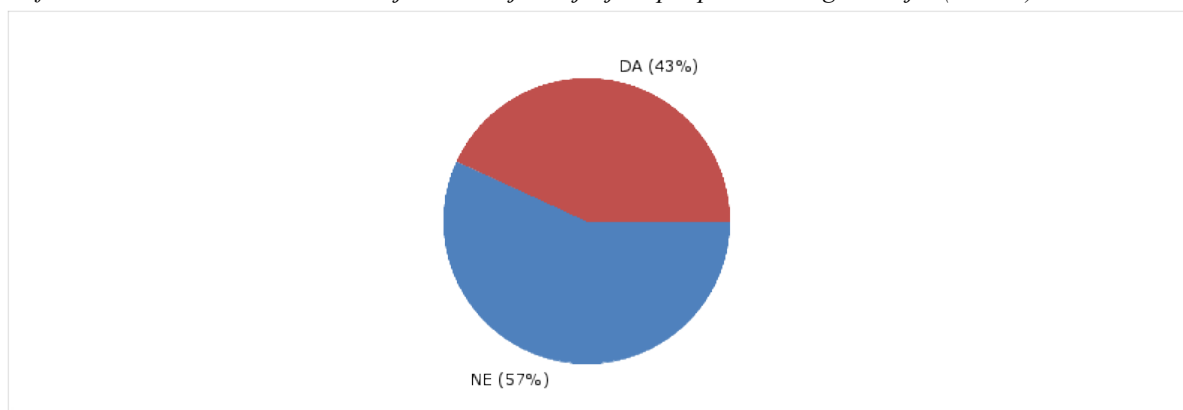
6.3 Povzetek analize ankete

V nadaljevanju bom povzela le pomembne ugotovitve ob analiziranju ankete, širše so zapisane v celotnem inovacijskem predlogu, oddanem na razpis Mladi za napredek Maribora 2015.

1. Vprašanje: Ali že veš, kako boš nadaljeval/a svojo življenjsko pot po končani gimnaziji?

Razmerje med dijaki, ki vedo, kako bodo nadaljevali svojo življenjsko pot po končanem izobraževanju, in med tistimi, ki ne vedo, je približno enako (43 % proti 57 %). Vendar je še vedno več tistih dijakov, ki ne vedo, kako bodo nadaljevali svojo življenjsko pot, kot tistih, ki to že vedo.

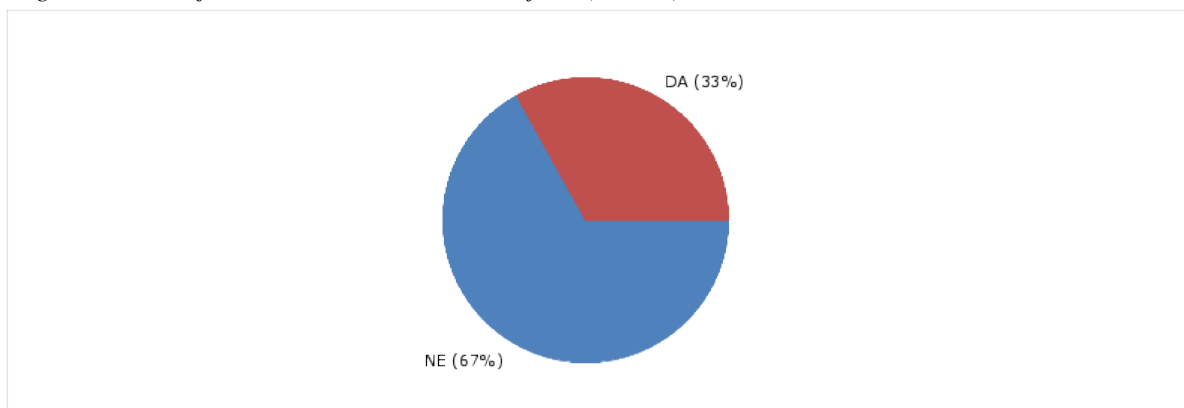
Grafikon 1: Ali že veš kako boš nadaljeval/a svojo življenjsko pot po končani gimnaziji? (N=232)

2. Vprašanje: Ali meniš, da ti je izobraževalni proces, v katerega si bil/a do sedaj vključen/a, nudil dovolj kariernega izobraževanja, da bi lahko zaživel/a na svojem?

Večina dijakov (155 od 232, kar je 67 %) je mnenja, da jim izobraževalni proces, v katerega so bili do sedaj vključeni, ni nudil dovolj kariernega izobraževanja.

Grafikon 2: Ali meniš, da ti je izobraževalni proces, v katerega si bil/a do sedaj vključen/a, nudil dovolj kariernega izobraževanja, da bi lahko začel/a na svojem? (N=232)

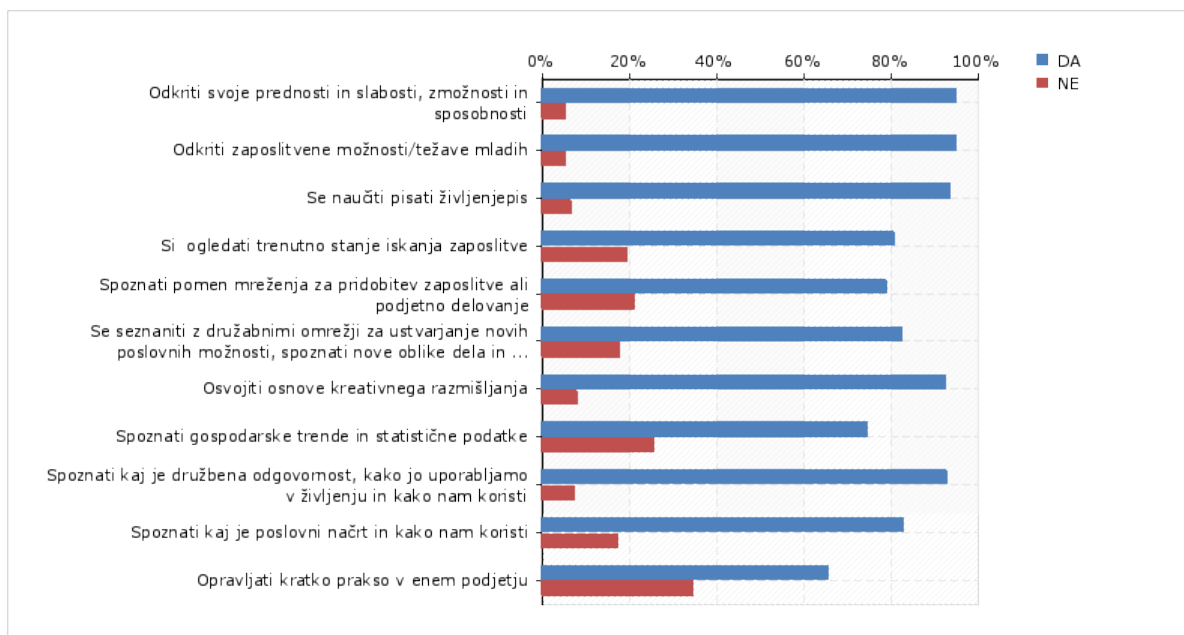
3. Vprašanje: Ali meniš, da bi dijak/inja moral/a osvojiti naslednje vsebine v gimnazijskem izobraževanju?

Tabela 1 (vidna v celotnem inovacijskem predlogu) Število (f) in strukturni odstotki (f %) dijakov glede na mnenje o vključitvi pridobivanja posameznih sposobnosti in veščin.

Večina dijakov je odgovorila na trditve pritrdilno – menijo, da bi te vsebine morali osvojiti v gimnazijskem izobraževanju. Ugotovitve glede posameznih vsebin učnega načrta so naslednje:

- Kar 95 % dijakov meni, da bi morali odkriti svoje prednosti, slabosti, zmožnosti in sposobnosti v gimnazijskem izobraževanju.
- Prav tako 95 % dijakov meni, da morajo v gimnazijskem izobraževanju odkriti zaposlitvene možnosti/težave mladih.
- Velika večina, torej 96 % jih meni, da bi se mladi morali v gimnazijskem izobraževanju naučiti pisati življenjepis.
- 81 % mladih meni, da bi si morali mladi v gimnazijskem izobraževanju ogledati trenutno stanje iskanja zaposlitve.
- Nekoliko manj, 79 % dijakov meni, da bi morali spoznati pomen mreženja za pridobitev zaposlitve ali podjetno delovanje v gimnazijskem izobraževanju.
- Kar 82 % dijakov je mnenja, da bi se morali v okviru gimnazijskega izobraževanja seznaniti z družabnimi omrežji za ustvarjanje novih poslovnih možnosti, spoznati nove oblike dela in povezovanja in spoznati spletne iskalnike za delo.
- Kar 92 % mladih je mnenja, da bi morali mladi osvojiti osnove kreativnega razmišljanja v gimnazijskem izobraževanju, kar je zelo dobra popotnica za naprej.
- 74 % dijakov je mnenja, da morajo spoznati gospodarske trende in statistične podatke v gimnazijskem izobraževanju.
- Trditvi, da morajo dijaki v gimnazijskem izobraževanju spoznati, kaj je družbena odgovornost, kako jo uporabljamo in kako nam koristi, je pritrdilo kar 93 % dijakov. Kot kažejo odgovori, gre pri tem vprašanju za zelo dober rezultat, saj se večina dijakov zaveda, da že besedna zveza družbena odgovornost predstavlja zanje in za družbo nekaj pomembnega.
- 83 % dijakov je mnenja, da morajo spoznati, kaj je poslovni načrt in kako nam koristi v gimnazijskem izobraževanju.
- Le 66 % dijakov pa se strinja s trditvijo, da naj bi v času v gimnazijskega izobraževanja opravljali kratko prakso v enem podjetju. Ta trditev ima tudi najmanj pritrdilnih odgovorov pri tem sklopu vprašanj.

Grafikon 3: Strukturni odstotek dijakov glede na mnenje o vključitvi pridobivanja posameznih sposobnosti in veščin.

4. Vprašanje: Po končanem izobraževanju (srednja šola, fakulteta) želim

Velika večina dijakov (kar 66 % oz. dve tretjini) se po končanem izobraževanju želi zaposliti drugje. Slaba tretjina jih želi ustanoviti lastno podjetje (29 %). Veliko manj je tistih, ki želijo ostati brezposelni (5%), najmanj pa je takšnih, ki bi želeli ustanoviti neprofitno organizacijo (1 % oz. 3 pritrilni odgovori). Morda je razlog, da ima ustanovitev neprofitne organizacije najmanj pritrilnih odgovorov, tudi ta, da je v tem času zelo tvegano ustanoviti neprofitno organizacijo, mladi pa tudi bolj ciljajo na dobiček oz. redno zaposlitev, če je dosegljiva, kot pa na pomoč družbi.

6.4 Kratka analiza intervjujev

Da bi se še bolje prepričala, sem opravila tudi nekaj intervjujev, nekaj s podjetniki in nekaj s strokovnjaki. Glede na področje, iz katerega prihajajo, sem jih razdelila v tri skupine: podjetnike, strokovnjake in karijerne svetovalce.

Anketirani so bili:

PODJETNIKI	KARIERNI SVETOVALCI	STROKOVNJAKI
Edita Cetinski Malnar	Matej Kosi	Miran Lavrič
Vinko Kurent	Monika Rajšp	Darja Groznik
Petra Škarja	Nikolaj Gerlec	Matic Matjašič
Matija Goljar		Tone Dolčič
		Anton Komat
		Marko Pogačnik

Vsak izmed anketiranih je po elektronski pošti prejel vprašalnik, na katerega sem ga prosila za odgovore. Vprašalnik je vseboval naslednja vprašanja, h katerim dodajam kratke povzetke odgovorov:

- *Ali menite, da mladim izobraževalni proces, v katerega so vključeni, nudi dovolj kariernega izobraževanja, da bi lahko po njem uspešno zaživel na svojem?*

PODJETNIKI	KARIERNI SVETOVALCI	STROKOVNJAKI
Togost šolskih programov.	Hitrejša osamosvojitve mladih.	Seznanitev s trgom dela.
Mladi pod vplivom staršev, medijev in družbe.	Mladi preveč prestrašeni pred neuspehom.	Mladi ne jemljejo resno delavnice o kariernem izobraževanju.
Takšen predmet bi lahko bil	Karijerne odločitve so med	Več meditativne prakse in več

pomembna reforma, zaradi katere se bi kaj spremenilo.	najpomembnejšimi odločitvami v življenju.	poudarka na ustvarjalnih sposobnostih mladih.
---	---	---

- *Ali menite, da bi bilo navedena področja (priložena je bila tabela z vsebinami, ki bi bile obravnavane pri predmetu Poslovne in Življenjske strategije) potrebno spoznati v okviru gimnazijskega programa izobraževanja in ali bi jim koristila?*

PODETNIKI	KARIERNI SVETOVALCI	STROKOVNJAKI
Področja bi omogočila spodbudo odraščanja, krepitev samozavesti, možnost intenzivnega razmišljanja o sebi.	Ta znanja jim bodo koristila že ob vstopu na trg dela.	Zagotoviti se mora dovolj sredstev.
Zavedanje, koliko stanejo delodajalca.	Zavedanje, da bodo prišle stvari, ki se jim bodo morali odreči.	Predmet mora biti izveden kakovostno.
Spoznavanje trga dela, kar pomeni več prakse.	Poznavanje svojih želja, motivov in interesov.	Pridobiti tudi znanja o javnem nastopanju, argumentiranju stališč in interesov.
Disciplina na delovnem mestu.	Seznanjanje s kariernimi centri in prostori, kjer si lahko poiščejo pomoč za oblikovanje kariere.	Pridobiti tudi državljanska znanja.

- *Kaj menite, kaj mladim lahko pomaga pri načrtovanju življenjskih strategij?*

PODJETNIKI	KARIERNI SVETOVALCI	STROKOVNJAKI
Zavedanje, da je privilegij v njih.	Poznati morajo same sebe, interese, prednosti, slabosti, možnosti, ki jih imajo na voljo itd.	Več prakse in motiviranosti.
Usposobiti se morajo za vodenje in načrtovanje kariere.	Spodbujati je treba razmišljanje o njihovi prihodnosti.	Velik problem je porast družbene neodgovornosti, ki se prenaša na mlajše generacije.
Mladi se morajo vključiti v prostočasne dejavnosti in družbeno koristna prostovoljska dela.	Mladim se mora pomagati načrtovati njihovo prihodnosti na SMART način.	Pomembna je družbena odgovornost.
Zavedanje delovanja trga in druženje z uspešnejšimi vrstniki, ki jim lahko dajo motivacijo.		Pripraviti jih je potrebno na to, kako biti nesebičen človek in sočlovek, ne pa na tekmovalen odnos v karieri.

7. Zaključek

Veliko mladih v Sloveniji je visoko izobraženih, a tudi brezposelnih. Anketa in intervjuji so pokazali, da bi jim morali pomagati pri načrtovanju njihovega življenja in dela z dodatnimi vsebinami že v srednjih šolah. Tisti, ki se odločijo za poklic frizerja, gostinca, zidarja, mizarja in podobno, že dobro vedo, kaj hočejo v življenju. Gimnazijci pa smo pogosto vpeti v pridobivanje znanja, manj pa pridobimo praktičnih izkušenj. Zato bi bilo odlično, če bi tudi te lahko nekje pridobili, da bi se potem, ko se je treba zaposliti, bolje in lažje znašli.

Veliko bi nam prav tako pripomoglo, da bi imeli praktične izkušnje, še preden stopimo na trg dela. Pomembno pa je tudi, da se nam novice in snovi predstavijo na pozitiven in pravilen način. Prav tako je razvidno iz naloge, da si mladi v gimnazijah želijo karierne orientacije. To je razvidno iz ankete, ki je bila izvedena med gimnazijci. Za predmet pa bi bilo potrebno imeti prave izvajalce, da bi ga lahko res kakovostno izvedli. Predlog predmeta poslovne in življenjske strategije je nastal za pomoč mladim in upam, da bo čim prej tudi vpeljan v gimnazijske programe v Sloveniji, saj bo tako v korist ne le mladim, vendar tudi celotni slovenski družbi.

VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

- Bajde, V. et. al., 2013. ZBORNİK prispevkov projekta Mreža za razvoj podjetnosti mladih – POM. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. ISBN 978-961-217-054-7.
- Banjac, M. et. al., 2012. AKTIVNA mladina (so)ustvarja evropsko prihodnost. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede, 2012. ISBN 978-961-235-605-7
- Barle-Lakota, A. et al., 2004. Sociologija, Učbenik za 280-urni predmet sociologije v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja. Ljubljana, DZS, str. 80.
- Barle-Lakota, A. et al., 2004. Uvod v sociologijo. Ljubljana, DZS.
- Beočanin, T., 2014. Miran Lavrič, sociolog in raziskovalec mladine: Nično zaupanje mladih v politiko, Replika, Delo. Dostopno na: <http://revija-replika.si/miran-lavric-sociolog-raziskovalec-mladine-nicno-zaupanje-mladih-v-politiko/>, 5.2.2015, 1:05
- Černezel Hrastar, Smiljana, Zgaga, Mirjana, 2014. Priložnosti za reševanje brezposelnosti mladih v lokalnem in regionalnem okolju. 28. oktober 2014, Zaključni posvet projekta MODEL M 2014, Inštitut IRDO, Zavod RS za zaposlovanje.
- Črnak Meglič, A., 2005. OTROCI in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Ljubljana, Aristej.
- Dobnikar, N., 2005: Podjetnost mladih, diplomsko delo. UL, EF. Ljubljana. Dostopno tudi na: http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/dobnikar2011.pdf, 23.1.2015, 2.08
- EU – Projekt PeriSCop – COMENIUS 2.1., 2005. Mladina v Evropi. Hardheim, EU-Projekt PeriSCop – Comenius 2.1, Maring Druck.
- Golob, A., 2008. UČNI načrt. Ekonomija [Elektronski vir] : gimnazija : ekonomska, splošna gimnazija : ekonomska gimnazija: obvezni predmet in matura (385 ur), splošna gimnazija: izbirni predmet in matura (280 ur) / predmetna komisija Ana Golob ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Dostopno tudi na: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2013/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_ekonomija_gimn.pdf, 1.2.2015, 18.29
- Kaučič, E., 2011: Oblike družbeno odgovornega obnašanja mladih. Objavljeno v Hrast, A. et. al. IRDO mednarodna konferenca Družbena odgovornost in izzivi 2011. Maribor, Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO), 2011. ISBN 978-961-92971-2-4).
- Lavrič, M. et. Al., 2010. MLADINA 2010. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, Aristej, 2011. ISBN 978-220-077-0.
- Mihelj, 2002. Objavljeno v Gorenčič R. 2009. Vloga mladih v družbi UM FVV, str. 16. Dostopno tudi na <http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/gorencic.pdf>, 23.1.2015, 8.10
- Mulej, L., 2011: Vzgoja za družbeno odgovornost: duh časa in čas sprememb. Objavljeno v Hrast, A. idr. IRDO mednarodna konferenca Družbena odgovornost in izzivi 2011. Maribor, Inštitut za razvoj družbene odgovornosti (IRDO), 2011. ISBN 978-961-92971-2-4).
- Počkar, M. et al., 2011. Uvod v sociologijo. DZS. Ljubljana.
- Popit, T., 2008. UČNI načrt. Sociologija [Elektronski vir] : gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija : obvezni, izbirni predmet, matura (70,120 ur)/ predmetna komisija Tanja Popit ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008, Dostopno na : http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2011/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_sociologija_gimn.pdf, 1.2.2015, 18.08
- Rebernik, M. et. Al, 2013. Spregledan podjetniški potencial mladih: GEM Slovenija 2013. Maribor, Ekonomsko-poslovna fakulteta, 2014. ISBN 978-961-6802-30-7.
- Rotar, M., Reš, Š., 2014. Karierna orientacija za neodločene mlade. Kranj, 26. in 28.3.2014. Dostopno na: http://www.ess.gov.si/files/6631/neodloceni_mladi.pdf, 22.1.2015, 23.45
- Sentočnik, Sonja, 2012. Analiza učnih načrtov obveznih predmetov v gimnaziji z vidika vseživljenjske karijerne orientacije s priporočili. Zavod RS za zaposlovanje. Dostopno na: http://www.ess.gov.si/files/3932/analiza_gimnazije.pdf, 23.1.2015, 11.57
- *Zveza prijateljev mladine Maribor, 2014. Navodila za pripravo raziskovalnih nalog/inovacijskih predlogov v projektu Mladi za napredek Maribora.*

VIRI

- http://www.ess.gov.si/files/6631/neodloceni_mladi.pdf, 22.1.2015, 23.45
- http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/dobnikar2011.pdf, 23.1.2015, 2.08
- <http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/gorencic.pdf>, 23.1.2015, 8.10
- www.irdo.si, 23.1.2015, 15:50
- http://www.ess.gov.si/files/3932/analiza_gimnazije.pdf, 23.1.2015, 11.57